

Asistanlar Ne Kadar Çalışmalı, Eğitime Ne Kadar Zaman Ayırmalı?

Asistanlık, uzman olmak için geçirilmesi gereken çileli bir süredir. Üstelik bu süre, kişinin en verimli yıllarını almakta, en aktif dönemine damgasını vurmaktadır.

30 Kasım-2 Aralık 2007 tarihleri arasında İstanbul'da yapılan “**XIII. Tıpta Uzmanlık Eğitimi Kurultayı**”nda uzmanlık eğitiminin sorunları ve çalışma süreleri tartışıldı. Konuyla ilgili olarak ben de bir konuşma yaptım. Aşağıda bu konuşmamdan bir özeti sizlerle paylaşmak istiyorum.

Ülkemizde “Tıpta Uzmanlık Eğitimi” ile ilgili sorunları 5 grupta inceleyebiliriz:

1- Eğitim merkezlerinin/Eğiticilerin yetersizliği:

a) Eğitim merkezleri yeterli alt yapı ve öğretim üyesi olmadan asistan eğitimi yapmaktadırlar. Bunu önlemenin en iyi yolu “Yeterlik Kurulları”nın işletilmesidir. Yeterlik kurulları eğitim merkezlerini ziyaret ederek yeterlik belgesi vermelidir. Yeterlik belgesi alamayan programlar asistan alamamalıdır. Toplantıda Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Yeterlik Kurulu'nun klinik ziyaretleri ve akreditasyon (eş yetkilendirme) ile ilgili deneyimleri Prof.Dr.Fitnat Dinçer tarafından sunuldu.

Örnek olarak Nöroşirürji eğitiminde yıllık 300 ameliyat sayısı için bir asistan alınmalıdır, ameliyathanede mikroskop, C-kollu skopi, yüksek hızlı drill ve ameliyat mikroskopuna monte edilmiş video

monitör olmalıdır. Kurumda nöroanestezist, nöropatolog olmalıdır. Kendisine ait yoğun bakım yatakları olmalıdır. Bunlar bir eğitim hastanesinde nöroşirürji eğitimi için gerekli şartların sadece bir kısmıdır.

b) Yeni açılan her üniversiteye alt yapısına ve ülke ihtiyaçlarına bakılmaksızın asistan kadrosu verilmektedir. Yetersiz alt yapıya ve öğretim üyesine sahip *tıp fakülteleri uzmanlık eğitimi en fazla bozan kurumlar* olmaktadır. Bir sınav bile gerektirmeden alınan Yrd. Doç. ünvanı, bir üniversite hastanesine yeni asistanlar alınmasına olanak sağlamaktadır.

Çözüm: Kadro tespitleri mutlaka Uzmanlık Dernekleri'nin de önerisi alınarak yapılmalıdır. Gelişmiş üniversitelerin öğretim üyesi kadroları, yeni açılan üniversitelerin eksiklerini karşılamak için kullanılabilir (kardeş üniversite). Örnek olarak İngiltere'de nöroşirürji eğitim kliniklerinin toplam sayısı 37 dir. Profesör sayısı ise 11 dir. Türkiye de sadece Ankara'da 21 profesör vardır.

c) Üniversite hastanelerinde asistan eğitiminde bir alt yapı standardı yoktur. Üniversite kurulur kurulmaz alınan kadrolar alelacele doldurulmakta, bazen öğretim üyesi olmayan bölümler uzman yetiştirebilmektedir.

Çözüm: Öğretim üyesi, eğitim ve alt yapı standardı yetersiz olan bölümlerin eğitim yetkisi tamamen veya kısmen iptal edilmelidir.

d) Üniversitelerde yan dal veya doktora programları da alt yapı ve ihtiyaca bakılmadan açılmaktadır. Yan dal uzmanlık programları abartılarak temel eğitim zayıflatılmaktadır.

Çözüm: Doktora ve yan dal uzmanlıkları kesinlikle YÖK, TÜBİTAK, TÜBA'nın uluslararası değere sahip bilim adamlarından kurulu komisyonlarca değerlendirilmeli, önerilmeli ve denetlenmelidir.

2- Eğitime ayrılan sürenin kısalığı-Rutin yüklerin fazlalığı ve "Asistanlık köleliktir" anlayışı:

a) Asistanın rutin yükleri azaltılmalı, "işleri yaptırmak için değil, eğitim için" asistan alınmalıdır.

b) Büyük kliniklerin rutin işleri için pratisyen hekimleri veya eğitim görevi olmayan uzmanları çalıştırmak düşünülebilir.

c) Evrak doldurmak, radyolojiden filmleri almak gibi işler diğer sağlık personeli ve sekreterler ile görülmelidir. Sekreter ve hemşire eksikliğini asistanlar tamamlamamalıdır.

d) Asistanların araştırma - tez hazırlama için rutinden ayrılabilirdiği bir eğitim programı geliştirilmelidir.

e) Hazırlanmış olan "Uzmanlık Tüzüğü" çıkarılmalı, rotasyon süreleri tekrar düzenlenmelidir. Eski yasaya göre hazırlanmış gereksiz rotasyon süreleri de asistan eğitimini olumsuz etkileyen bir faktör olmaktadır.

3- Çalışma sürelerinin uzunluğu: ABD de haftalık çalışma süresi 80 saattir. Avrupa'da yeni öneri 48 saat olmuş, ancak bu henüz yasallaşmış değildir. Nöbetlerin eğitime katkısı olduğu bir gerçektir. Ancak gün aşırı nöbet tutmaktan vazgeçilmesi gerekir.

Öneri: Ayda en fazla 8 nöbet $\approx$ 80 saat çalışma süresi getirilmesidir. Ayrıca bazı uzmanlık dallarında nöbetlerin bir kısmı "icap nöbetine" dönüştürülebilir.

Ayrıca mevcut nöbet ücretleri çok yetersizdir. Fazla çalışma saatleri uygun şekilde ücretlendirilmelidir.

4- Uzmanlık sınavları ile ilgili sorunlar:

Merkezi bir sınav (yeterlik sınavı = board sınavı) her eğitim merkezinde yapılan sınavın yerini almalıdır. Tez jürileri yerel olabilir ve merkezi sınavın sözlü aşamasından 3-6 ay önce toplanabilir.

5- Uzmanlık bitince iş bulma kaygısı: Her işimizde olduğu gibi plansız personel yetiştirilmesi burada da olmaktadır. Devlet Planlama Teşkilatı'nın verileri kullanılmalı ve birçok uzmanlık dalında asistan eğitimi durdurulmalı veya yavaşlatılmalıdır. Gelişmiş ülkelerde yeni uzman hekim ihtiyacı yılda %2 oranında artmaktadır. Oysa ülkemizde durum hiç te böyle değil.

Örnek olarak Nöroşirürji uzmanı sayılarını verebiliriz. ABD'de 81.000 kişiye, Almanya'da 133.000 kişiye, Fransa'da 200.000 kişiye, İngiltere'de 372.000 kişiye bir nöroşirürji uzmanı düşerken, Türkiye'de 56.000 kişiye 1 nöroşirürji uzmanı düşmektedir.

Ülkemizde yaklaşık 1250 nöroşirürji uzmanı vardır. Ayrıca şu anda mevcut 460 nöroşirürji asistanı 3-4 yıl içinde bu sayıyı 1700 lere çıkaracak, 44.000 kişiye 1 nöroşirürji uzmanı düşecektir. Oysa ideal sayı 100.000 kişiye 1 nöroşirürji uzmanı, yani toplam 700 uzmandır.

Nöroşirürjide uzmanlık eğitimi ile ilgili sorunları çözmek için Türk Nöroşirürji Derneği 2 yıllık bir çalışma ile "Türk Nöroşirürji Yeterlik Kurulu" nu oluşturmuş ve tüzüğünü yapmıştır. Ayrıca bu kurul 2 kez yeterlik sınavı yapmış, Avrupa Uzmanlık Dernekleri Federasyonunun (Union Européenne Des Médecins Spécialistes = U.E.M.S.) nöroşirürji birimi ile uyumlu bir program hazırlamıştır.

Diğer uzmanlık dernekleri de bu konuda yoğun aktivite içindedir. Ancak Sağlık Bakanlığı, Üniversiteleri ve tüm yasa koyucuların tıpta uzmanlık eğitimi ve gerekli uzman sayıları konusunda duyarlı olması gerekmektedir.

Umarım gelecekte, asistanlığın sadece bir hizmet dönemi olarak görüldüğü yıllar geride kalır ve eğitimin gerekleri yerine getirilir.